

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРИВАТНИХ ОСІБ ЗА РАХУНОК ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Згідно статті 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Отже, постійне підвищення рівня захисту прав приватних осіб є важливим завданням в аспекті відновлення України. Як наголошується у монографії [1], після україно-російської війни Україна матиме шанс позбутися залишків радянських законів і перетворитися на сучасну зразкову демократичну країну [1, с. 44].

Згідно статті 62 Конституції України, особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Формальне застосування цих норм може навести на думку про застосовність цих принципів тільки для кримінального процесу. Однак, зокрема, у рішеннях Європейського Суду з прав людини, наприклад, у рішенні від 19.11.2015 у справі «Михайлова проти Росії», не робиться суттєвої межі між кримінальним і адміністративним процесом в аспекті застосовності статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (пункт 65). Тому питання застосування/незастосування вимоги статті 62 Конституції України в частині дотримання принципу презумпції невинуватості і неприпустимості висновувати судові рішення на припущеннях і при розгляді адміністративних справ є актуальним.

Варто зазначити, що у статті 62 Конституції України принцип презумпції невинуватості безпосередньо пов'язується з принципом неприпустимості висновувати судові рішення на припущеннях. До аналогічного висновку щодо кримінального процесу приходить Сербіна Н.О. [2], яка зазначає, що відповідно до вітчизняного кримінального процесуального законодавства, однією з засад презумпції невинуватості є те, що обвинувачення не може ґрунтуватися на засадах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях, що покладено в основу вимог законності й обґрунтованості реалізації норм права [2, с. 69].

Далі авторка приходить до висновку, що презумпція невинуватості має діяти не лише для випадків обвинувачення у вчиненні злочину, але й у разі притягнення осіб до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень і потребує законодавчої ініціативи.

При цьому на необхідності дотримання принципу презумпції невинуватості як такого в адміністративно-деліктному провадженні наголошується у низці наукових робіт [3-6 та ін.]. Однак дотримання принципу презумпції невинуватості, взагалі, і принципу неприпустимості висновувати судові рішення в адміністративному процесі на припущеннях, зокрема, в адміністративних провадженнях за Кодексом адміністративного судочинства (далі – КАС) України не досліджувалося.

Згідно ч. 2 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України. Згідно ч. 5 ст. 242 КАС України, при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановах Верховного Суду. Отже, якщо певні процесуальні норми прямо не містяться у процесуальних кодексах, ці норми можуть походити «від найвищого суду» [7].

Так, у Постанові від 08 липня 2020 року у справі № 463/1352/16-а, адміністративне провадження № К/9901/21241/18, Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду визначено:

«39. У силу принципу презумпції невинуватості, що підлягає застосуванню у справах про адміністративні правопорушення, всі сумніви щодо події порушення та винності особи, що притягується до відповідальності, тлумачаться на її користь. Недоведені подія та вина особи мають бути прирівняні до доведеної невинуватості цієї особи. За таких обставин факт вчинення позивачем правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КУпАП є недоведеним».

Література

1. Милованов Т., Жерар Ролан. Повоєнна відбудова та реформи державного управління України. Зб.: *Відбудова України: принципи та політика* / під ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. С. 44-76. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення: 29.01.2024).

2. Сербіна Н.О. Презумпція невинуватості як об'єктивне правоположення у правозастосовчій діяльності. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 66-70.

3. Ковалів М.В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. № 3. С. 240-248.

4. Сокурєнко О. Презумпція невинуватості як елемент захисту прав особи в адміністративній діяльності. *Адміністративне право і процес*. 2017. № 7. С. 73-76.

5. Берназюк Я. Презумпція та фікція в адміністративному судочинстві: проблема розмежування понять. Національна школа суддів. 2023. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentatia_bernaziuk PRESUMPTION.pdf (дата звернення: 28.01.2024).

6. Калева А. Презумпція невинуватості у справах про порушення ПДР: позиція Верховного Суду. *Судебно-юридическая газета*. 13.07.2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/173542-presumptsiya-nevinuvatosti-u-spravakh-pro-porushennya-pdr-pozitsiya-verkhovnogo-sudu> (дата звернення: 28.01.2024).

7. Дояр Є.В. Принципи адміністративного права: засади тлумачення та конкретизація змісту. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. № 3. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-3-01-02> (дата звернення: 27.01.2024).

УДК 341.824:338.47(043.2)

Бут О.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОЗАСУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА

Розбудова України як правової держави, а також її повноцінна інтеграція до високорозвиненої західноєвропейської спільноти передбачає проведення низки реформ в основних галузях і сферах національного суспільного життя з метою узгодження головних інститутів з вимогами, стандартами, встановленими Європейським Союзом. Зокрема, ідеться про вдосконалення інститутів судового та позасудового захисту, нотаріату та державної реєстрації прав та бізнесу. Тривалий час після проголошення незалежності влада в Україні не приділяла належної уваги зазначеним інститутам, що спричинило високий рівень корупції та протиправної діяльності, попри, те, що за своїм призначенням вони орієнтовані на зміцнення режиму законності й правопорядку, гарантування прав та законних інтересів учасників суспільних відносин. Протягом останніх років було зроблено певні важливі кроки в напрямі реформування механізмів позасудового захисту речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та бізнесу, з метою швидкого реагування та зменшення бюрократичного підходу до розгляду справи, державної реєстрації з